

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

GYERMEKEK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/31/6/2017
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2017. NOVEMBER 24. 10.00

Helyszín: 1054 Budapest, Akadémia u. 3. Klubterem

Időpont: 2017. november 24. 10.00

Tárgy: Gyermek Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Dr. Beneda Attila, család és népesedéspolitikáért felelős helyettes államtitkár köszöntötte a résztvevőket, ismertette a napirendet. Elmondta, hogy a harmadik napirendi pont előadója lemondta az ülésen való részvételét. **Dr. Beneda Attila** jelezte, hogy 11.00 órakor egyéb programja miatt el kell mennie, átadja az ülés vezetését **Kovácsné Bárány Ildikó** főosztályvezető asszonynak. **Dr. Beneda Attila** beszámolt róla, hogy az UNICEF-fel közösen második alkalommal adták át a Gyermekbarát település díjakat. Kérte a Gyermek Jogaiért Felelős tematikus Munkacsoport (a továbbiakban: TMCS) tagjait, hogy terjesszék ezt a lehetőséget, mert fontos, hogy a települések a jogyakorlatokat megosszák egymással. Elmondta, hogy májusban volt a Családok Budapesti Világtalálkozója, amely egy négynapos, családközpontú rendezvény volt. 2018. a Családok Éve lesz Magyarországon, ehhez a Kormány 3 Mrd forintos költségvetési forrást biztosított. Ezt civil szervezetek bevonásával készülnek olyan programokra fordítani, amelyek tovahúzó hatásúak lesznek.

Mikesy György a Fáy Károly Hallássérült és Fogyatékos Személyek Egyesülete képviselőjében kérte, hogy a Családok Évéből ne hagyják ki a fogyatékossgal élő gyermekeket és a hozzátartozóikat.

Dr. Beneda Attila elmondta, hogy a Családok Évének előkészítése egyelőre minisztériumi szinten zajlik. A fogyatékos gyermekek, illetve a speciális, nehéz sorsú gyermekek benne vannak a projekttel kapcsolatos elképzelésekben. A programsorozatban olyan programelemek is lesznek, amelyek őket érintik. Kérte, hogy amennyiben bármilyen programjavaslatuk van, írásban küldjék meg, ezeket lehetőség szerint beillesztik majd a programba.

1. napirend: A gyermekek szexuális visszaéléssel szembeni védelmét szolgáló jogszabályváltozások bemutatása

Dr. Beneda Attila jelezte, hogy ez a téma már korábbi TMCS ülésen is felvetődött.

Dr. Lantai Csilla, az EMMI Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztály főosztályvezető-helyettese előadása elején utalt a Lanzarote Egyezményre, amelyet Magyarország 2010-ben írt alá, 2015-ben lépett hatályba. Ennek kapcsán a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) néhány módosítására is sor került 2014. március 15-én. Ilyen módosítás volt a zárt adatkezelés a gyermekek bántalmazására vonatkozó jelzés tekintetében. Ez mind a gyermekjóléti szolgáltatók, mind a gyámhatóságok számára előírás. Ennek előzménye volt egy ombudsmani ajánlás, amely arról szólt, hogy milyen eszközökkel lehet a gyermekvédelmi jelzőrendszer működését erősíteni és segíteni. Ez védi a jelzéstevőt az esetleges retorziótól. Másik fontos változás, hogy kialakításra került a gyermekvédelemben dolgozó szakemberek számára a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére egységes elveket és módszertant tartalmazó útmutató. Ez megtalálható az EMMI honlapján. A módszertani anyag megismertetésére 2014-ben valamennyi megyében és a fővárosban konzultációk történtek. Az azóta bekövetkezett változások miatt megtörtént az anyag frissítése, illetve a szakemberek tájékoztatása. A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek számára a bántalmazástól való megóvást szolgálja a nevelőszülői ellátás elsődlegessége, mely 2014. január 1-től megerősödött. Fő szabály szerint a 12 év alatti gyermekek nevelőszülőknél kerülnek elhelyezésre, ezzel az ő családias környezetben történő nevelkedésük megoldódik. Az intézkedés hatályba léptetése fokozatosan történt, korosztályokra meghatározva. A gyermekek jelenleg 64%-ot meghaladóan nevelőszülői ellátásban nevelkednek. Az évek során megfordult az intézményes és a nevelőszülői elhelyezés aránya. A nevelőszülői ellátás elsődlegessége megerősítésének fontos eleme a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony bevezetése mellett a gyermekvédelmi gyámság bevezetése. A gyermekvédelmi gyámság célja, hogy a családból kiemelt gyermekek számára szükséges ellátás biztosított legyen. A gyermekvédelmi gyám a gyermek érdekét a gondozási helytől függetlenül képviseli, feladata a gyermeki jogok gyakorlásának elősegítése, a gyermek véleményének megismerése és erről a gyámhatóság és az ellátást nyújtó tájékoztatása. Cél, hogy a gyám személyében legyen állandóság. A tapasztalatok szerint csökken a látencia gyermekbántalmazási ügyekben, a gyermekvédelmi gyámok nagyon sok esetben tesznek feljelentést vagy kezdeményeznek gondozásihely-változtatást. 2017. január 1-től a Gyvt-nek több olyan módosítása történt, amely a gyermekek biztonságának, védelmének fokozása volt a célja. A gyámhatósági eljárási szabályok változtak olyan módon, hogy az együtt nevelkedő testvérek ügyeit együtt kell kezelni, a külön nevelkedő kiskorú testvérek gyámhatósági ügyeiről is pontosan tájékozódniuk kell. Fontos módosítás volt, hogy szükséges esetben az elővezetés ügyészi jóváhagyás nélkül is foganatosítható. A Gyvt. együttműködési kötelezettséget írt elő a szülőnek a házi orvossal, a házi gyermekorvossal, a bölcsődei ellátást nyújtó szolgáltatóval és a köznevelési intézménnyel a gyermek gondozása tekintetében. Ez az egészségügyi tárgyú törvényekben és a köznevelési törvényben is megjelenik. Kiemelte, hogy a szülői együttműködési kötelezettség előírása nem a gyermek családból való kiemelésére kíván okot teremteni, hanem megerősíti, hogy a szülői felügyeleti jogát gyakorló szülőnek – és bárki másnak, aki a

gyermeket gondozza – kötelessége a gyermek gondozása érdekében együttműködő magatartást tanúsítani. Az egészségügyi ágazatban dolgozóknak a gyermek veszélyeztetettségére vonatkozó jelzést a Gyvt. szabályai szerint kell megtenniük, és az egészségügyi hatóság feladata a szülőt kötelezni arra, ha bizonyos vizsgálaton való részvételt elmulaszt. Az együttműködés érdekében az egészségügyi hatóságnak meg kell küldenie a döntését a Család- és Gyermekjóléti Központnak, illetve a gyámhatóságnak. Rámutatott a megfelelően képzett szakemberek fontosságára, ezért 2014 decemberében az EMMI a gyermekbántalmazás felismerésére, megszüntetésére szolgáló képzés kidolgozására és megvalósítására támogatást biztosított a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság részére. A gyermekprostitúciót megelőző programok tekintetében elmondta, hogy a tematikus színházi és mozi előadások valósultak meg a gyermekotthonban élő gyermekek számára. Munkacsoport alakult, szakmai kerekasztal beszélgetések indultak, valamint kutatás készült arra vonatkozóan, hogy a gyermekprostitúció a gyermekotthonokban elhelyezett gyermekek tekintetében miként mutatkozik meg. Ez egy meglévő jelenség, amire adekvát válaszokat kell adni. A kutatási anyagok véglegesése folyamatban van, amelyek alapján meg fog történni egy cselekvési terv kidolgozása. Az európai uniós források bevonásával sor kerül akkreditált tematikus szakmai továbbképzésekre, amelyeknek van olyan tematikájú része, amely kifejezetten a szexuális bántalmazás és gyermekbántalmazás megelőzésére hivatott. Megkezdődött a tematikák összeállítása és a továbbképzési anyagok kidolgozása, amely a forrással térítésmentesen rendelkezésre fog állni a gyermekjóléti alapellátásban és a gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó szakembereknek. **Lantai Csilla** beszámolt a Gyvt. és a végrehajtási rendeletei 2018. január 1-től hatályba lépő módosításairól, amelyek az elmúlt időszak gyermekbántalmazási ügyei és a tapasztalatok levonása kapcsán történnek meg. Célja egységes módszertan kidolgozása arra, hogy mi a teendő gyermekvédelmi szakellátásban, intézményi ellátásban nevelkedő gyermekek bántalmazása felismerése esetén. Az intézményi ágazatirányítói módszertan megmutatja a szakemberek számára, hogy mit tesz az ágazati irányítás, mit tesz a fenntartó és mit tesz az intézmény a gyermekbántalmazási ügyek kapcsán, kinek mi a feladata és hogyan adnak át egymásnak információkat. A módszertan mindenki számára elérhető lesz az EMMI honlapján. A gyermekbántalmazások számának csökkenése abban az esetben várható, ha képesek az információkat megfelelően átadni és nyilvánvalóvá válik, hogy az egyes szereplők milyen módon működnek közre, a sajtóban való megjelenés célzottabb lesz. A gyermekek biztonsága szempontjából fontos kérdés, hogy azok az intézményvezetők, akikre rá vannak bízva, a megfelelő szakemberekkel, felelősen tudják ellátni a feladatukat, ezért a megbízásukat megelőzően a kinevezési jogkör gyakorlójának joga van szakmai véleményt kérni az előző szakmai életútjukról. A gyermekvédelmi szakszolgálatok feladatai között megjelenik egy áldozatvédelmi feladat, kríziskezelő csoportot, mobil team-et kell a területi gyermekvédelmi szakszolgálatoknak létrehozni, amelyek akkor kapnak konkrét feladatot, ha olyan eset kerül a látókörükbe, ahol több gyermek vált áldozattá, vagy ha egy gyermek áldozattá válása az egész közösségre hatással van. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet határozza meg a krízis típusának, okának, az érintettek létszámának megfelelő intézkedést. Amennyiben az intézmény vezetője nem kívánja igénybe venni a szakember team térítésmentes szolgáltatását, arról tájékoztatást kell adnia. A nevelőszülők alkalmassága

kapcsán további lépés, hogy a nevelőszülői hálózatot működtetőnek felhatalmazást ad a Gyvt. arra, hogy a korábbi működtetőtől szerezzen információt a nevelőszülők korábbi tevékenységéről. A speciális ellátási igényű gyermekek esetében a létszám minimum feltételek emelkednek, minden speciális gyermekotthoni csoport esetében egy fővel több szakember áll majd rendelkezésre. Ehhez a forrást a költségvetési törvény biztosítja. A gyermekvédelmi asszisztens munkakörben foglalkoztatható személyek esetében az alkalmazási feltétel kibővül. Utalt a szabad levegőn tartózkodás szabályozására, amely ombudsmani ajánlásra került bele a rendeletbe. Törvényi szintű módosítás a köznevelési szabályok gyermekvédelmi jogszabályokkal való összehangolása, mely szerint a pedagógusok gyermekvédelmi jelzőrendszeri kötelezettségük teljesítése nem tartozik a titoktartási kötelezettség alá. A pedagógusnak mérlegelés nélküli jelzési kötelezettsége van, amennyiben azt tapasztalja, hogy a gyermek veszélyeztetett, súlyos esetben pedig gyámhatósági intézkedést kell kezdeményezni. 2017. december 1-től a Büntető Törvénykönyv módosítása előírja a foglalkozás gyakorlásától való eltiltás alkalmazását a gyermekek sérelmére elkövetett nemi élet szabadsága, nemi erkölcs elleni bűncselekmény esetén, valamint a kiskorú veszélyeztetés bűncselekmény elkövetőjével szemben. Gyermekjogi, emberi jogi szempontból lényeges változás, hogy a gyermek fogvatartott szülőjével történő együttes elhelyezésének biztosítására is sor kerül 2018. január 1-től, ennek érdekében büntető jogszabályok és Gyvt. együttes módosítására került sor. A bíróság az előzetes letartóztatás elrendelésével egyidejűleg dönt arról, hogy a gyermeket a fogva tartás helye szerint az édesanyjával együtt, abban az esetben, ha ez a gyermek érdekében áll. A gyámhatóságnak meghatározott szempontok szerint az adott helyzetet meg kell vizsgálni, a bíróság döntését követően. **Lantai Csilla** elmondta, hogy minden gyermekbántalmazásos esetben azt tapasztalják, hogy csak akkor léphetnek előre, ha a család- és gyermekjóléti szolgáltatást nyújtók sikeresen együttműködnek egymással. A gyermekbántalmazás megelőzésének és megfelelő kezelésének a kulcsa az együttműködés.

Dr. Beneda Attila jelezte, hogy az előadás anyagát a TMCS tagjai részére megküldik.

Mikesy György elmondta, hogy örül a téma felvetésének, mert ez egy évek óta húzódozó probléma, korábban már a Nők és a Fogyatékosággal Élők Jogaiért Felelős TMCS ülésen is kérte a horizontális szemlélet meghonosítását a jogszabályokban is. Ez a fogyatékosággal élő személyeknél és a gyermekeknél probléma. Nem tudnak bekapcsolódni a gyermekvédelmi jelzőrendszerbe, mert az nem akadálymentes. Elmondta, hogy találkozott egy feltalálással, aki feltalált egy alkalmazást, amely bizonyos gesztikuláció, testmozgás alapján beindít egy okostelefont, ami vészjelzést ad le. A gyermekvédelmi jelzőrendszerben dolgozók maguk is kiszolgáltatottak, kérte, hogy ne legyen magánvádas indítvány, amennyiben megtörténik a bűncselekmény. Javasolta, hogy az ügyészség legyen köteles vizsgálatot indítani. Megkérdezte, hogy mennyire lesz hatékony a módosítás ilyen esetekben, illetve a fogyatékos gyermekek tekintetében, akik nem tudnak jelezni, vagy csak közvetett úton, harmadik személy segítségével.

Dr. Lantai Csilla elmondta, hogy ez valóban élő probléma, a gyermekjóléti szolgálatoknál dolgozó szakemberek képzésében van olyan elem, amely hozzájárul ahhoz, hogy a nehéz helyzetben lévő vagy fogyatékos személyekkel is hatékonyan tudjanak kommunikálni, érzékenyek legyenek a problémájukra. Ez persze nem jelent teljes akadálymentességet. A

gyermekvédelmi gyámoknál fokozott elvárás, hogy amennyiben fogyatékos gyermek áll a gyámságuk alatt – és ez hivatali kötelezettségük is –, hogy ők jelezzenek, ha bármilyen bajt, problémát tapasztalnak.

Ékes Ilona az ERO-Európai Regionális Szervezet képviselőjében ismételtén kérte, hogy a gyerekprostitúcióval kapcsolatos büntetési tétel az EU-s ajánlásnak megfelelően 10 évre legyen felemelve, ugyanis a tapasztalatuk az, hogy mivel a büntetési tétel csak három év, nincsenek kivizsgálva az ügyek. Nagyon fontos lenne a szemléletformálás a bíróságokon is. Megjegyezte, hogy jó, hogy a nevelőszülőket is vizsgálják, de folyamatosan felül kellene vizsgálni azokat a szakembereket is, akik a szülőket vizsgáztatják. A bíróságokon sokszor sztárpszichológus szakértők a gyerekek panaszát semmibe veszik, olyan megalapozatlan szakmai véleményeket adnak, amelyek a gyermekek számára károsak. Elmondta, hogy eddig nem vették figyelembe a panaszait sehol.

Dr. Némethné Dr. Simay Ingrid Edit, az IM Áldozatsegítő Központja képviselőjében tájékoztatta a résztvevőket, hogy már működik mobil team, jogász, pedagógus és pszichológus szakemberek közreműködésével. Felajánlotta a segítséget az EMMI-nek a tapasztalataik, gyakorlataik megosztása terén. Elmondta, hogy a tapasztalataik szerint a pedagógusok a jelzőrendszert még nem ismerik elég jól, tartanak tőle, nem tudják, hogy melyik az a bűncselekmény, amelyik már ebbe a kategóriába tartozik, illetve mikor kell megtenni ezt a jelzést. Jelezte, hogy februárban szakmai napot tartanak a POK-ban. Megköszönte az ERGO Európai Regionális Szervezetnek, hogy az önkéntesei nagy segítséget nyújtanak a mobil munkában.

Dr. Láposy Attila az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjében elmondta, hogy a közelmúltban kiadtak egy ombudsmani jelentést, amely ajánlást tett arra vonatkozóan, hogy a társadalombiztosítás támogassa a különböző digitális eszközök használatát a fogyatékos emberek számára. Ez nem kifejezetten a szakellátásban nevelkedő gyermekek esetében jelent segítséget, de minden, ami a kommunikációt segíti, az fontos és támogatandó cél. A gyermekprostitúcióval kapcsolatosan elmondta, hogy a közelmúltban volt egy konferencia az AJBH-ban, amelynek az egyik témája az az ombudsmani vizsgálat volt, amely a gyermekprostitúció témakörében folyamatban van. Ez egy utóvizsgálat, a kérdés komplexitása okán büntetőjogi, gyermekvédelmi és minden más szempontot figyelembe vevő javaslatcsomag, amely jó alapot jelent a kérdés újragondolásához. Amennyiben van rá igény, szívesen megküldik a TMCS tagjai számára.

Dr. Beneda Attila átadta az ülés vezetését **Kovácsné Bárány Ildikó** főosztályvezető asszonynak.

2. napirend: A szakellátásban nevelkedő gyermekek ellátásával kapcsolatos problémák: kettős szükségletű gyermekek intézményi ellátása, kitagolási kérdések, az SNI-s gyermekekkel kapcsolatos elfogadás problematikája a nevelőszülőnél történő elhelyezés és örökbefogadás területén

Mikesy György elmondta, hogy látja a Kormány pozitív törekvéseit, ugyanakkor köznevelési intézet igazgatójaként megjegyezte, hogy ezen a területen és a gyermekvédelmi ellátásban is vannak még hiányosságok. Megtörtént egy ombudsmani vizsgálat és megjelent a jelentés is ezzel kapcsolatban. Elmondta, hogy Czeizel Barbara miniszteri biztos is hangsúlyozza a profiltisztítás fontosságát az ágazatok között. A kettős szükségletű gyermekek tekintetében is profiltisztításra van szükség. A penci lakásotthon a létrehozásakor különleges lakásotthon volt, tipikusan SNI-s, siket fiatalok számára. A profiltisztítás következtében 2010. szeptember 1-től kikerült a köznevelési rendszerből és átkerült a gyermekvédelemhez. Szeptember közepén máris problémák jelentkeztek, mivel a fogyatékos gyermekek közé pszichiátriai kezelés alatt álló gyermekeket is elhelyeztek, mert nem tudták őket máshová tenni. Nem törődnek azzal, hogy az ott dolgozók nincsenek felkészítve a kettős szükségletű gyermekek ellátására. Ez országos probléma. Elmondta, hogy köznevelési feladatokat kell ellátnia a gödi Topházban és más szociális intézményekben. A tárgyi és a személyi feltételek hiányosak. A kettős szükségletű gyermekek ezekben a szociális intézményekben is megjelennek. Ki kell alakítani egy intézményi ellátórendszert a kettős szükségletű gyermekek számára és azon belül biztosítani egy területet a kettős szükségletű SNI-s gyermekek számára. Ez vonatkozik a köznevelési rendszerre és a gyermekvédelmi szakellátásra is. Elmondta, hogy a kitagolás folyamatában hiányolja a szupervizori tevékenységet, be kell vonni azokat a diplomás sorstársakat, akik meg tudják fogalmazni az igényeket. A nevelőszülők és a gyámság kérdésével kapcsolatosan megjegyezte, hogy a gyámság jogfosztottságot jelent a gyermekek számára, a gyámság állam az államban. Tapasztalatai szerint a gyámok nem látogatják a gyermekeket. A törvény szerint egy gyámnak csak 30 ellátottja lehet, ezzel szemben 150-160 ellátottja van, ezért nem tudja tisztességesen ellátni a feladatát. Maguk a gyámok akadályozzák a gyermekeket abban, hogy nevelőszülőkhöz kerüljenek vagy, hogy felülvizsgálatra kerüljenek. Ezért támogatja a nevelőszülői ellátórendszert, illetve a nevelőszülő alkalmasság vizsgálatát.

Dr. Lantai Csilla elmondta, hogy a kettős szükségletű gyermekek számára férőhelyek kialakítására európai uniós forrásokból tervezetten sor fog kerülni. Folyamatban van az előkészítés, a közbeszerzések. Egyetértett **Mikesy Györggyel** abban, hogy rossz, ha a gyermek nem a szükségletének megfelelő gondozási helyen van, illetve ha keveredik az elhelyezésük. A probléma alapvetően az, hogy kevés a férőhely, ezért az európai uniós forrásokból még speciális férőhely kialakítására is sor kerül, mert látszik, hogy erre nagyobb igény van. A szakellátásban lévő gyermekek nagyon gyakran nagyon rossz állapotban kerülnek be, szükséges a kettős és a speciális ellátást nyújtó férőhelyek bővítése. Egyre többen nevelkednek nevelőszülőknél, de emellett meg kell tartani és differenciáltabbá kell tenni a gyermekotthoni férőhelyeket.

Mikesy György megjegyezte, hogy probléma az is, hogy a nagy bentlakásos intézményekben a vezetők szeretnének kialakítani emberbarát környezetet, de nem engedélyezik, pedig van pénz.

Dr. Lantai Csilla elmondta, hogy ez a kérdés nem a Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztály hatáskörébe tartozik, de tudja, hogy a támogatott lakhatás kialakítása fontos ágazati cél és annak megteremtése és bővítése a közeljövő feladata. A gyámsággal kapcsolatosan elmondta, hogy 2014. január 1-től alakították ki a gyermekvédelmi gyámság intézményét, még tanulják a gyámok, hogy ezt a tevékenységet hogyan lehet jól és valóban a gyermek érdekében végezni. Ha a nevelőszülő és a gyermekvédelmi gyám nem tud azonos álláspontra jutni a szakértői vizsgálat kérdésében, akkor a nevelőszülői hálózat működtetőjének lehetősége van ezt a problémát jelezni a gyámhatóságnak, aki utasíthatja a gyámot arra, hogy ezt megengedje. Van megoldási lehetőség a véleménykülönbségek feloldására. Ma Magyarországon nincs olyan gyermekvédelmi gyám, akinek ilyen magas ellátotti létszáma lenne, folyamatosan figyelemmel kísérik a gyámság ellátásának az alakulását, legfeljebb 35 főig megy fel a létszám. A Főton elhelyezésre kerülő kísérő nélküli kiskorúak részére is gyermekvédelmi gyám kerül kijelölésre. Az ő esetükben papíron felszaladhat a gyermekvédelmi gyám esetszáma, mert ők gyorsan elhagyják az országot. De ma már Főton is több gyermekvédelmi gyámot foglalkoztatnak, akik ismerik az ott ellátott gyermekek sajátos problémáit.

3. napirend: 3. A Budapesti Európai Ifjúsági Központ bemutatkozása

Szabó-Princz Viktória, az Emberi jogi Munkacsoport Titkárságának titkárságvezetője elmondta, hogy Gordana Berjan igazgató asszony egyéb hivatali elfoglaltsága miatt lemondta az ülésen való részvételét, ugyanakkor jelezte, hogy nyitott a civil szervezetekkel való együttműködésre, hiszen a Budapesti Európai Ifjúsági Központnak ez az egyik fő feladata. Elmondta, hogy két anyagot már eljuttattak a TMCS tagjai részére, illetve küldtek kiadványokat az ülésre a BEIK tevékenységével kapcsolatban, amit el lehet venni. Kérte, hogy amennyiben a kapcsolatfelvételhez szükségük van valamilyen információra, forduljanak az EJMCS Titkárságához.

Kovácsné Bárány Ildikó további hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető

Jóváhagyta: dr. Beneda Attila, család- és népesedéspolitikáért felelős helyettes államtitkár